

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554 เป็นอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูมรสุมในประเทศไทย เกิดผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขง มีราษฎรได้รับผลกระทบมากกว่า 12.8 ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาทเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 และจัดให้เป็นภัยพิบัติครั้งสร้างความเสียหายมากที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก อุทกภัยดังกล่าวทำให้พื้นดินกว่า 150 ล้านไร่ (6 ล้านเฮกตาร์) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 63 จังหวัด 684 อำเภอราษฎรได้รับความเดือดร้อน 4,086,138 ครัวเรือน 13,595,192 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมด 2,329 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 96,833 หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ถนน 13,961 สาย ท่อระบายน้ำ 777 แห่ง ฝาย 982 แห่ง ทันบก 142 แห่ง สะพาน/คอสะพาน 724 แห่ง บ่อปลา/บ่อกุ้ง/หอย 231,919 ไร่ ปศุสัตว์ 13.41 ล้านตัว มีผู้เสียชีวิต 813 ราย (44 จังหวัด) สูญหาย 3 คน (จ.แม่ฮ่องสอน 2 ราย จ.อุตรดิตถ์ 1 ราย) (<http://th.wikipedia.org/wiki,2555>)

จากภาพรวมในอุทกภัยใหญ่ระดับประเทศที่มีความเสียหายอย่างมหาศาลดังกล่าว ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ก็เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้ประสบภัยนั้นด้วย โดยเมื่อคืนวันที่ 9 กันยายน 2554 ประมาณเวลา 01.00 น. ได้เกิดฝนตกหนักต่อเนื่อง ทำให้เกิดอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากดินโคลนถล่มทับบ้านเรือนราษฎรในตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาดเสียหาย 5 หมู่บ้าน มีผู้เสียชีวิต 6 ราย สูญหาย 1 ราย และบาดเจ็บ 1 รายราษฎรเดือดร้อน 705 ครัวเรือน จำนวน 2,028 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมด 77 หลัง เสียหายบางส่วน 27 หลัง ถนน 21 สาย สะพาน 14 แห่ง ลำห้วย 4 แห่ง ประปาหมู่บ้าน 8 แห่ง โรงเรียน 1 แห่ง และวัด 2 แห่ง (<http://services.nic.go.th/newssearch/index.php?ds=detailnewssub&id=1358,2555>)

จากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นนี้ ปัญหาส่วนหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้เลยคือปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่ ตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตำบลน้ำไผ่ มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชันความลาดชัน 2-35 เปอร์เซ็นต์ กระจายอยู่ทั่วไปของตำบล ล้อมรอบไปด้วยภูเขาและพื้นที่ราบเรียบเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่นาข้าวอยู่ตามบริเวณร่องเนินเขาริมลำห้วย

ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด ถั่วลิสง ถั่วเขียว เป็นต้น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการปลูกมากที่สุด จำนวน 518 ครัวเรือน เนื้อที่ 6,494 ไร่และส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ลาดชัน (สำนักงานเกษตรอำเภอน้ำปาด, 2554 : 17-18)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในพื้นที่ลาดชันภูเขาโดยไม่มีคันไถช่วยคูดซับน้ำ และยึดเกาะดิน เมื่อเกิดฝนตกลงมาปริมาณมากจึงทำให้เกิดน้ำป่า ดินโคลนไหลบ่าลงมาอย่างรวดเร็ว สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ฉะนั้นถ้าเกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชไร่ในลักษณะเชิงเดี่ยวมาเป็นปลูกร่วมกับไม้ผล ไม้ยืนต้น เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ก็จะสามารถลดปัญหาดังกล่าวได้ส่วนหนึ่ง เพราะไม้ผล ไม้ยืนต้นจะช่วยซับแรงจากฝนที่จะตกลงสู่ผิวดินโดยตรง สามารถคูดซับน้ำเพื่อชะลอการไหลบ่าของน้ำ และเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวลดภาวะโลกร้อนได้อีกทางหนึ่ง

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาในเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์” เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตร และการทำโครงการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม เพื่อให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

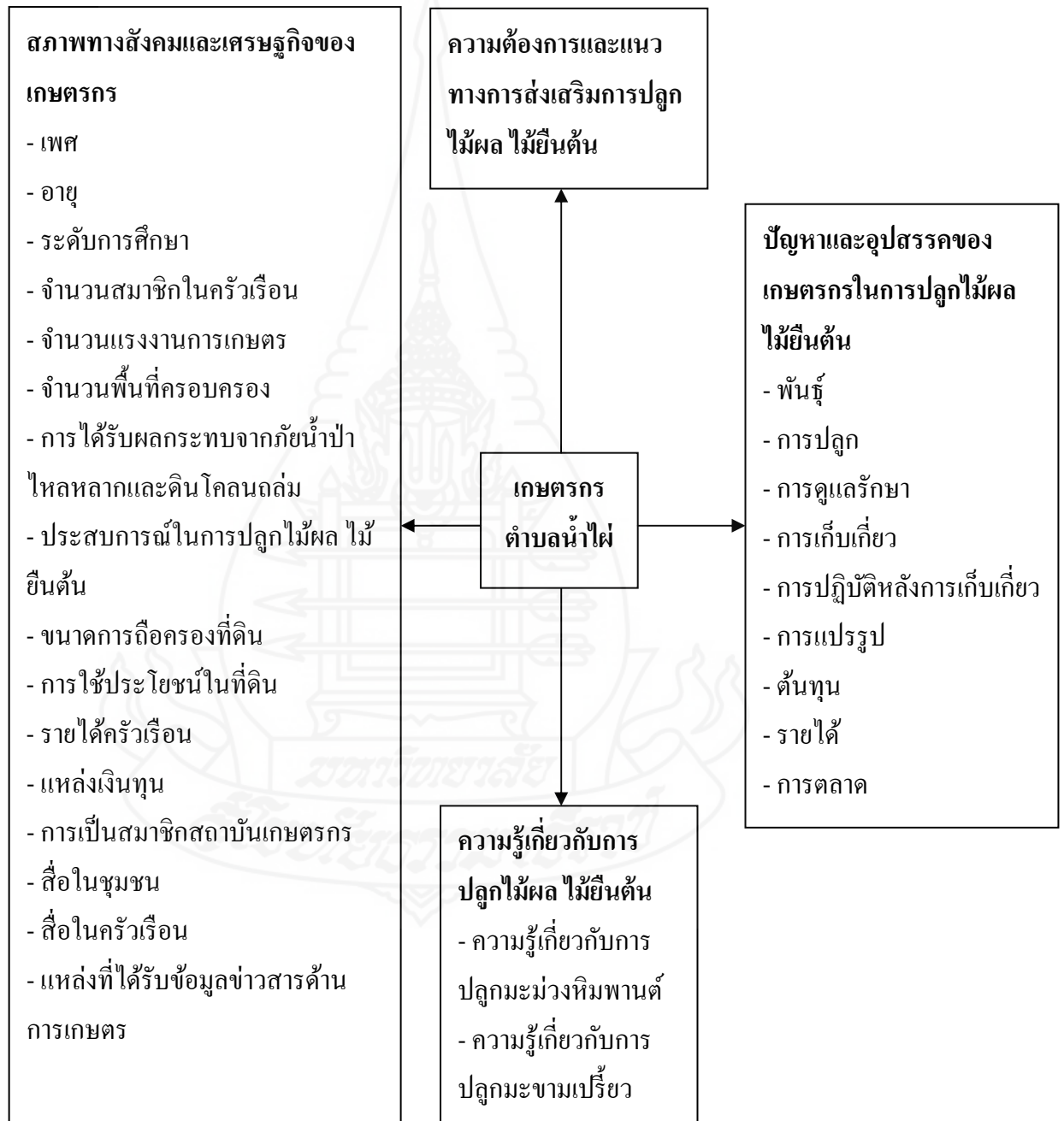
2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นในพื้นที่ตำบลน้ำเฒ่า อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุดรดิตถ์ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กลุ่มของประชากรคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่
ประสมภณน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม ปี 2554 ในหมู่ที่ 1 – 8 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด
จังหวัดอุตรดิตถ์

5. คำนิยามศัพท์

5.1 ไม้ผล ไม้ยืนต้น ในที่นี้ หมายถึง มะม่วงหิมพานต์ และมะขามเปรี้ยว ซึ่งจากการ
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ตำบลน้ำไผ่มีชุดดินที่มีความเหมาะสมที่จะปลูกพืชทั้ง 2 ชนิดนี้

5.2 การได้รับผลกระทบจากภัยน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม หมายถึง การได้รับ
ผลกระทบจากภัยน้ำป่าไหลหลากและดินโคลนถล่ม ปี 2554 3 ได้แก่ บ้านเรือนเสียหาย พื้นที่
การเกษตรเสียหาย ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อตัวเกษตรกรเอง

5.3 ประสบการณ์ในการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น หมายถึง เกษตรกรที่เคยปลูกไม้ผล ไม้
ยืนต้น ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป โดยไม่คำนึงว่าจะปลูกชนิดไหน จำนวนเท่าไร แต่เป็นการปลูกเพื่อ
ต้องการผลผลิตหรือใช้ประโยชน์ และเพื่อไว้อุปโภค บริโภค หรือจำหน่าย

5.4 ความต้องการการส่งเสริม หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรต้องการในการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น
ด้านความรู้ การประสานงาน การดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้/การถ่ายทอดเทคโนโลยี การให้บริการ
ทางการเกษตร การวิจัย รวมถึงการสนับสนุน สื่อและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการส่งเสริม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการ
วางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ให้เหมาะสมกับ
เกษตรกร ในพื้นที่ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์